

i llibres | LECTURES**NOVEL·LA LA GUANYADORA DEL RAMON LLULL NARRA ELS TRAUMES DE LA IMMIGRACIÓ**

Entre dues cultures

Nous aires arriben a la literatura catalana de la mà de la jove escriptora d'origen marroquí Najat El Hachmi (Nador, 1979), que amb la seva primera novel·la, *L'últim patriarca*, ha guanyat el Premi Ramon Llull 2008. La immigració i la integració són els temes principals de l'obra, que l'autora ja va tractar en el seu assaig autobiogràfic *Jo també sóc catalana* (2004), igual que la seva compatriota Laïla Karrouch al seu *De Nador a Vic* (Premi Columna Jove 2004), que, com El Hachmi va créixer a Vic. Ara, l'autora de *L'últim patriarca* se n'ha sortit prou bé amb la seva primera obra de ficció, que el lector podria esperar merament autobiogràfica, però que, en realitat, va més enllà de les vivències de la filla adolescent d'un marroquí en etern conflicte amb el seu pare.

«Diuen que el que està escrit és inevitable i jo tenia la dèria de conformar-m'hi», confessa la filla adolescent de Mimoun Driouch, Manel pels catalans, que s'eri-

geix en narradora de la història del seu pare, el gran protagonista i el personatge més interessant de *L'últim patriarca*, que relata com va arribar a la fi l'ordre establert pel seu progenitor.

La primera part de la novel·la se centra completament en la figura de Mimoun des que neix fins que –tot sol– emigra des d'un poble del Rif, al nord del Marroc, a Catalunya, per asentar-se en una ciutat capital de comarca i treballar de paleta. Anys després, ja convertit en petit empresari de la construcció, hi arriben la seva dona i els seus fills, moment aquest

amb què comença la segona part del llibre, on el Mimoun-Manel s'haurà d'enfrontar a la seva filla, l'única dona dels cinc fills que té, la nineta dels seus ells, ja cansada de l'actitud discriminatòria i dictatorial del seu pare, una actitud que El Hachmi no pretén condemnar ni justificar, sinó exposar-la tal com és. Mimoun, des de ben petit «havia començat a exercitar-se en el difícil art de domesti-

car les persones que l'envoltaven», sobretot la seva esposa, obsesionat com sempre havia estat a «crear uns lligams tan forts que no es podrien trencar mai» a base d'escridassar, esbatussar i intimidar els seus, inclosa la seva filla, que comença a llegir el diccionari de la llengua catalana per desfer-se del *poltergeist*, tal i com ella qualifica la seva vida domèstica, aïllada com està, atrapada entre dues cultures i a l'ombra d'un pare despota.

Amb un prosa clara, El Hachmi construeix un personatge, el patriarca, difícil d'oblidar. La trama és ferma, nodrida també per històries i supersticions que beuen directament de la tradició oral, i la novel·la avança a un ritme ràpid, dividida en capítols curts, cadascun d'ells amb un títol que anuncia els propers esdeveniments. Evident és la influència de Mercè Rodoreda, i El Hachmi no amaga les referències a l'obra de l'autora catalana: fins i tot el Mimoun té un colomar com el Quimet de *La Plaça del Diamant*. «La mare a vegades semblava la Colometa», diu la filla del Mimoun, i no només pel fet de netejar excrements secs de coloms: ella era «la Colometa que fugia de tot per trobar-se», afegeix, igual que ho serà la seva filla, que fugirà del patriarca però per alliberar-se.

SUSANA JIMÉNEZ
[sujimenez@elperiodico.com]

L'ÚLTIM PATRIARCA
Najat El Hachmi

Editorial: Columna
Pàgines: 336
Preu: 21,50 €

POESIA LA GENERACIÓ DEL 27

Museu antològic

Qui vulgui conèixer les raons de la millor poesia espanyola del segle XX té a *Las Vanguardias y la Generación del 27* la millor guia publicada fins a la data. El catèdric de Literatura Espanyola de Granada Andrés Soria Olmedo ha fet una antologia crítica –acompanyant cada poema amb notes i comentaris sense sufocar-lo– de la generació del 27 i el seu entorn. Un entorn que inclou el Ramón Gómez de la Serna de les *greguerias*, els *frates* avantguardistes Jorge Luis Borges o Vicente Huidobro i fins i tot cuplets i coplas com *La violetera* o *Maria de la O*.

Una antologia que brinda una imatge total i complexa de la poesia dels fills d'una època. I no dic d'una època perquè, amb molt bon criteri, la selecció de textos es prolonga més enllà dels agredolços anys 20 i els enyorats 30, seguint la sort desigual dels exiliats (León Felipe, José Bergamín, Luis Cernuda, Emilio Prados o Rafael Alberti) i els que, pactant o no, es van quedar intramurs (Gerardo Diego, Dámaso Alonso, Vicente Aleixandre) fins a arribar als versos de senectut dels supervivents, ja

als anys 70 i 80.

Soria Olmedo organitza el seu material com si fos un museu, per sales cronològiques (els ismes de 1918-1924, l'etapa explosiva 1924-1936, la guerra, la dictadura...) que permeten una immersió en la poesia de cada segment i un recorregut diacrònic coherent en el qual el lector retroba els mateixos poemes presentats de diversa manera als contextos canviants. Com en un museu, el passejant tria la ruta: recórrer al seu aire tots els espais, anar a una sala per demorar-s'hi o només per mirar el quadre/poema que revela la mutació de l'artista, l'aire cristallitzat del seu temps.

I no és al·licient menor que, juntament amb l'utilíssim aparell explicatiu que acompanya els textos, el llibre s'obri amb una vasta introducció (igairebé una monografia) que situa la poesia del 27 en les coordenades de la modernitat estètica mundial. Una obra conscienciosa, cuinada (durant anys) sense presses i destinada a durar.

DOMINGO RÓDENAS DE MOYA
[rodernas@elperiodico.com]

LAS VANGUARDIAS Y LA GENERACIÓN DEL 27
Andrés Soria Olmedo

Editorial: Visor
Pàgines: 1.108
Preu: 40 €

NOVEL·LA MISÈRIA INFANTIL A HONGRIA

Ni bons ni dolents

Més de deu anys va trigar l'escriptor hongarès János Székely (Budapest, 1901-Berlín, Alemanya, 1958) a donar a la impremta la gran novel·la que és *Tentación*. La va començar a escriure el 1935, a Hongria. Encara hi treballava quan es va traslladar per segona vegada als Estats Units, el 1938, i abans d'acabar-la encara va tenir temps de guanyar un Oscar pel guió de la pel·lícula *Arise my love*, el 1940, i de publicar, el 1943, la seva novel·la *You can't do that to Shovoda*, firmada amb el pseudònim de John Pen, el mateix amb què després apareixeria la primera edició de *Tentación* l'any 1946.

Una dècada per completar 776 pàgines de les quals, m'atreviria a dir, no en sobra cap. Plantejada com una novel·la d'aprenentatge, l'obra relata la corprendora història de Béla, un nen paupèrrim, fill d'una mare soltera que no desitjava el seu naixement i que no podia mantenir-lo. De rerefons, l'Hongria de la postguerra de la primera guerra mundial, les clandestines organitzacions d'un proletariat esclavitzat, miserable i mort de fam, juntament amb el tenaç creix-

ment de les ideologies feixistes que culminaran anys més tard en la figura de Hitler.

Lluita entre el bé i el mal i les seves moltes zones confuses i fronteres representades en la difícil supervivència de Béla, que amb prou feines aconsegueix redreçar-se, rep una nova pallissa propinada per la injustícia i la desigualtat. Székely domina a la perfecció el ritme narratiu, i administra amb gran encert elements d'humor, tendresa i reflexió. No els falta res als seus personatges que, en alguns casos, ben segur provenen directament de l'observació de la realitat, ja que la novel·la conté bastantes dades autobiogràfiques. Malgrat que hauria estat senzill caure en el maniqueisme –és obvi on hi ha els botxins i on les víctimes–, aquesta història narrada en primera persona fuig amb mestria del *bonisme* i deixa el paper de jutge al lector i a la seva perspectiva històrica, ja que, al cap i a la fi, com escriu Székely: «La gent no és ni dolenta ni bona. La gent és gent. Vol viure i viu com pot».

FLAVIA COMPANYY
[fcompany@elperiodico.com]

TENTACIÓN
János Székely

Traducció: Mária Szijj
Editorial: Lumen
Pàgines: 776
Preu: 29,90 €

ASSAIG

Lliçons del senyor de les paraules

EL MEU OFICI
Josep Maria Espinàs

Editorial: La Campana
Pàgines: 163
Preu: 14 €

Lescena la reconstrueix Josep Maria Espinàs (Barcelona, 1927) en el retrat que va pintar de Miguel Delibes a *Relacions particulars* (2007). Era el 1959 quan els dos escriptors van anar convidats a un col·loqui internacional sobre novel·la. Mentre la majoria es dedicava a pontificar sobre el com i el perquè de la ficció, ells passejaven el seu escpticisme pels voltants de l'hotel de Formentor on es feia la trobada. Davant del debat intel·lectualitzat del qual se sentia al marge, Espinàs sintonitzava amb l'actitud antipedant de Delibes. «Era una novel·lista que escribia sobre allò que podia explicar millor, la seva terra, la seva gent. Com el mateix».

De la conversió en categoria d'aquesta anècdota és del que tracta *El meu ofici*. El llibre és un assaig sintètic, que en lloc d'espasa teoria literària aposta per mostrar una reflexió diàfana sobre la vivència i la pràctica de la professió d'escriptor. Espinàs parla del magnetisme que li produeix el so de la seva Olivetti, relata la seva relació amb els editors o desemmarcada, sense acarnissament ni acritud, les imposteratures de tants companys de gremi (llegiu *Abnegació* o *Tres apunts satírics*). La suma de breus apunts és una invitació a contemplar el taller d'un professional que, amb el diccionari sempre a la mà, constata que «escriure és difícil».

Obvi, ¿oi? Com tants cops en Espinàs, és una obvietat només aparent. A l'inici del capítol *Idees*, afirma que un bon llibre és el que traspasa o desperta idees o emocions en el lector. Obvi també. Fins i tot ho sembla la seva declaració estètica: «La força emotiva neix de l'ús impecable de paraules quotidianes, i l'art de l'escriptor és aconseguir que un text sigui tendre, o irònic, o dramàtic sense que hi surtin paraules massa còmplices dels sentiments de l'autor». Però no és obvietat, és claredat complexa. Una peça més d'un artesa que domina el seu ofici, que adequa perfectament llenguatge i pensament. Una lliçó més del senyor de les paraules.

JORDI AMAT
[jamat@elperiodico.com]